

Сіренко Світлана
ШЛЯХИ СПРОЩЕННЯ МИТНИХ ПРОЦЕДУР В УКРАЇНІ

Анотація

У статті розглядаються питання пов'язані із зовнішніми торговельними відносинами України з ЄС, проаналізовані обсяги експорту та імпорту товарів та послуг, здійснено аналіз середньоарифметичних ставок ввізного мита за всією номенклатурою товарів, визначені основні проблеми митних процедур та окреслені шляхи їх вирішення.

Ключові слова: зовнішньоторговельні відносини; експорт; імпорт; митниця; митні процедури.

Sirenko Svitlana
WAYS TO FACILITATE CUSTOMS PROCEDURES IN UKRAINE

Annotation

The article deals with issues related to Ukraine's foreign trade relations with the EU, analyzed the volume of exports and imports of goods and services, analyzed the average arithmetic rates of import duties for the entire range of goods, identified the main problems of customs procedures and outlined ways of their solution.

Keywords: foreign trade relations; export; imports; customs; customs procedures.

1. Постановка проблеми

Сучасний стан української економіки характеризується глибокою інтеграцією до глобальної міжнародної системи. В цих умовах для подальшого економічного розвитку країни особливо велике значення має стан зовнішньої торгівлі.

Аналіз останніх досліджень. Дослідження в галузі зовнішньоторговельних відносин займались в нсели вагомий внесок такі відомі вітчизняні вчені як: Мазаракі А., Кулицький С., Тишук Т., Покришка Д., Мельник Т.

Але досить велика кількість питань, наприклад, вплив діяльності митниці на ефективність зовнішньоторговельних операцій залишається поза увагою науковців і вимагає більш детального розвитку.

Мета статті – дослідження зовнішньоторговельних відносин між Україною і ЄС в контексті діяльності митниці.

2. Вклад основного матеріалу дослідження

Під впливом змін на світових товарних ринках та геополітичних процесів протягом останнього десятиріччя відбулася суттєва трансформація зовнішньої торгівлі України як в географічному, так і товарному розрізі.

У сфері товарообміну зовнішньоторговельні операції України здійснювалися з партнерами з 223 країн світу [2]. Дані щодо обсягів експорту та імпорту товарів і послуг представлені в таблиці 1, окремо товарів в таблиці 2.

Таблиця 1 Обсяг експорту та імпорту товарів і послуг, млн. дол.*

Зовнішньоторговельні операції	Роки	
	2016	2017
Імпорт	42150,5	54955,0
Експорт	44009,8	52396,6

*Укладено автором на основі даних джерел [Державна служба статистики України 2016-2017 [Електронний ресурс].

Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

Як свідчать дані обсяги експорту товарів і послуг в 2017 році порівняно з 2016 роком збільшився на 16 % або на 8386,8 млн. дол., імпорту на 23,3 % або на 12804,5 млн. дол.

Таблиця 2 Обсяг експорту та імпорту товарів, млн. дол.*

Зовнішньоторговельні операції	Роки	
	2016	2017
Імпорт	36504,5	49598,5
Експорт	35045,9	43266,6

*Укладено автором на основі даних джерел [Державна служба статистики України 2016-2017 [Електронний ресурс].

Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

Необхідно зазначити, що в структурі зовнішньоторговельних операцій переважну частку займають товари. Так, в 2016 році частка послуг в структурі експорту становила 20,36 % або 8963,9 млн. дол., в структурі імпорту 15,46 % або 5646 млн. дол. [1].

В 2017 році частка послуг в структурі експорту знизилась до 17,42 %, а в структурі імпорту до 9,76 % .

Аналіз даних зовнішньоторговельних операцій розвинутих європейських країн, які знаходяться в постіндустріальній стадії розвитку показує, що частка послуг в структурі зовнішньоторговельних операцій значно більша.

Звертає на себе увагу той факт, що сальдо в зовнішній торгівлі послугами є позитивним (на відміну від негативного сальдо торгівлі товарами).

Аналіз зовнішньоторговельних операцій попередніх років (до 2016 року) показує загальне скорочення обсягів імпорту товарів в Україні (наприклад, частка мінеральних продуктів).

Хоча, слід зазначити, що частка продукції хімічної галузі в 2017 році виросла з 19,5 проти 15,2 % в 2012 році, частка машин, устаткування, транспортних засобів і приладів зросла з 24,4 у 2012 році до 27,6 % в 2017 році [2].

Стосовно експорту продукції, то наприклад частка устаткування, транспортних засобів і приладів зменшилась з 14,4 в 2012 році до 7,3 % в 2017 р., частка чорних і кольорових металів скоротилась з 28,4 в 2012 році до 24,9 % в 2017 році.

Зазначимо, що частка сировини для виробництва продовольчих товарів і власне продовольчі товари в 2017 році зросла майже вдвічі (з 28,8% в 2013 році до 44,7 % у 2017 році).

В останні роки зменшились як відносні, так і абсолютні обсяги українського експорту.

Чинники, які впливають на ці показники відомі - це і вплив глобальних трендів світової економіки, і гібридна війна та агресія Росії проти України, і структурні зміни в економіці, контрабанда торгівлі, яка формально узаконена.

Географія імпорту та експорту товарів в нашій країні також відповідно змінюється, тобто здійснюється переорієнтація зовнішньоторговельних зв'язків з Росією та країн СНД в сторону Європейського Союзу.

Водночас країни Азії в останні три роки стали найбільшими споживачами українських товарів, зокрема продовольчим.

Єдиним регіоном, обсяги торгівлі з якими за останнє десятиріччя зменшились, були країни СНД.

Зовнішньоторговельні обороти України за географічною ознакою наведені на рис. 1.

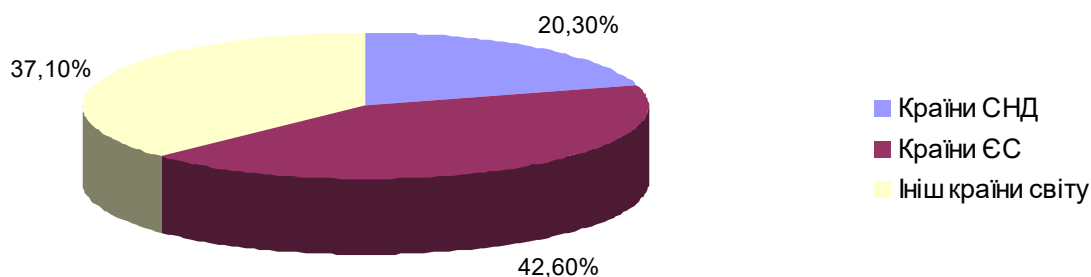

Рис. 1 Зовнішньоторговельні обороти України за географічною ознакою

**Укладено автором на основі даних джерел [Державна служба статистики України 2016-2017 [Електронний ресурс].*

Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

Аналіз зовнішньоторговельних операцій в 2018 році показує, що раніше сформований в 2016-2017 роках тренд зберігається і зараз.

Перспективи розвитку української зовнішньої торгівлі будуть розвиватися в геометричній площині Європейського Союзу – США – Китай.

Основною тенденцією є збільшення ролі країн Європи як торговельного партнера.

Сучасні зовнішньоторговельні відносини між Україною та ЄС розвиваються в умовах набуття чинності Угоди про асоціацію. Згідно з Угодою про асоціацію Україна і країни ЄС мають скасувати окремі ввізні мита у двосторонній торгівлі до 2026 році для України, а для країн ЄС до 23 року. При цьому Україна скасує мито для 96,5 % товарних груп, а країни ЄС – для 95 % товарних груп.

Для вищого рівня товарного захисту українських товарів Україна залишить ввізні мита для 8,7 % сільгосппродукції.

На сьогоднішній день країни ЄС скасували мито для 94,7 % промислової продукції і 82 % продукції сільського господарства, а Україна для 49,2 % продукції всього товарного асортименту. Середньоарифметичні ставки ввізного мита, наведені в табл. 3.

Таблиця 3 Середньоарифметичні ставки ввізного мита, %

Товарні групи	Середньоарифметичні ставки ввізного мита, %					
	Базові ставки (до набуття чинності угоди)		З моменту набуття чинності угоди (2016 р.)		По закінченні 10-річного похідного періоду (2026 р.)	
	Україна	ЄС	Україна	ЄС	Україна	ЄС
За всією товарною номенклатурою	4,95	7,6	2,42	0,5	0,32	0,05

Не менш важливою проблемою у розвитку зовнішньоекономічних відносин України з ЄС залишається надмірна складність та обтяжливість митних процедур у вітчизняній практиці.

В Україні існує маса гострих питань щодо здійснення експортно-імпортних операцій, а сучасна практика їх організації є надзвичайно далекою від досвіду розвинених країн.

Велика кількість дозвільних документів, тривале очікування оформлення експорту та складні правила визначення походження товару залишаються вагомими перешкодами для експортерів, у той час як імпортерам перешкоджає складне митне та податкове законодавство й непрозоре визначення митної вартості товарів, що завозяться. Оцінка роботи митниці у 2018 році порівняно з 2017 роком покращилась, однак аналіз роботи митниці, показує, що потрібні зміни. Основними проблемами в роботі митниці є недосконале митне законодавство, корупція та хабарництво, недостатня прозорість та відкритість митниці.

У 2017 році поглибилася така проблема, як застарілість технічного оснащення митниці. Близько третини як експортерів, так і імпортерів зафіксували збільшення грошових витрат, пов'язаних із проходженням митниці, у порівнянні з 2015 роком.

Найпоширенішою митною процедурою стало надання сертифікатів походження товару.

При наданні сертифікатів походження товару експортери та імпортери найчастіше стикаються з вимогою надавати велику кількість додаткових документів. Серед проблем на цьому етапі митного оформлення також часто називають значну тривалість, складність та непрозорість цієї процедури.

Основні проблеми, які виникають на етапі попереднього митного оформлення, - це значна тривалість процедури попереднього митного оформлення та неузгодженість українських та закордонних сертифікатів.

Етап прийняття рішень щодо митної вартості товарів характеризується набором взаємопов'язаних проблем, що впливають із непрозорих правил та необґрунтованих вимог щодо підприємств, вартість товарів яких визначають на митниці. Це такі проблеми, як вимога митниці надати велику кількість додаткових документів для визначення вартості товару, відмова митних органів визнавати контрактну ціну товару, безпідставне, на думку опитаних, збільшення митної вартості товарів та інші.

А на етапі аудиту після митного оформлення (постаудиту) значна частка підприємств знову ж таки стикається з необґрунтованим збільшенням вартості товару, а також повідомляє про різний підхід до одних і тих же вимог законодавства з боку митників та аудиторів.

3. Висновки

Щоб вирішити наявні проблем на етапі попереднього митного оформлення, необхідно, насамперед, уніфікувати документи українського та міжнародного зразка, а також надати можливість підприємствам вносити зміни в митні документи на цьому етапі та автоматизувати цю процедуру.

Щоб спростити прийняття рішень щодо митної вартості товару, доцільно визначати вартість товару згідно з наданими підтверджувальними документами.

Необхідно також скоротити перелік документів, необхідних для визначення митної вартості, надати підприємствам доступ до «митної бази» цін та зробити цю процедуру в цілому більш прозорою.

Список використаних джерел та літератури

- [1] Офіційний сайт Державної служби статистики. [Електронний ресурс]. – URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>
- [2] Кулицький С. Сучасний стан української зовнішньої торгівлі. [Електронний ресурс]. – URL: <http://nbuviap.gov.ua/>

References

- [1] Ofiziinuy sait derghavnoi slyghbu statustuku. [Electronui resurs]. - <http://www.ukrstat.gov.ua>
- [2] Kyluzkiy S. Suchasnuy stan ukrainskoi zovnichnoi torgivli. [Electronui resurs]. - URL: <http://nbuviap.gov.ua/>

BIOGRAPHY OF THE AUTHOR

Sirenko Svitlana - PhD, Associated Professor, Vinnytsia Trade and Economic Institute of Kyiv National Trade and Economics University

87, Soborna Str., Vinnytsia, Ukraine, 21050

Associate Professor Department of Commodity, Expertise and Commercial Activities

e-mail: Sirenko-72@ukr.net.

Where and when she graduated: Kyiv Trade and Economic Institute, 1972

Professional orientation or specialization in product expertise: Commodity and food trade organization

The most relevant publication outputs:

[1] Sirenko S., Merezhko N., Shulga O. C. Analysis of properties of modified kaolins and water dispersion paints developed on their base. *Eastern-European Journal of Enterprise Technologies*. 2016. № 5/6 (83). P. 11-16, 55-67) (заг. обсяг 1,04 друк. арк., особ. 0,35 друк. арк.) (SCOPUS, Academic Search Complete Chemical Abstracts Plus (CAplus), Index Copernicus Journals Master List, Bielefeld Academic Search Engine (BASE)).

[2] Sirenko S., Komakha V., Merezhko N., Sviderskiy V. Analysis of the effect of chalk modification on the peculiarities of its interaction with acrylic film former. *Eastern-European Journal of Enterprise Technologies*. 2017. № 1/6 (85). P. 23-27, 59-60 (заг. обсяг 0,4 друк. арк., особ. 0,2 друк. арк.) (SCOPUS, Academic Search Complete Chemical Abstracts Plus (CAplus), Index Copernicus Journals Master List, Bielefeld Academic Search Engine (BASE)).

[3] Sirenko S.O., Ternova A.C., Merezhko N.V. Features of activity of enterprises of the sphere of services in the market environment of Ukraine. *Intellect XXI*. 2017. No. 5. P. 68-72 (total volume 0.44 print, arch., 0.15 specimens) (Index Copernicus).